

Handreiking graafwerkzaamheden en -schade algemene infrabedrijven (grondroerders)

Deze Handreiking geeft op hoofdlijnen weer hoe je als grondroerder invulling kunt geven aan jouw rol binnen het graafproces. In de Handreiking wordt onder 'graafwerkzaamheden' of 'grondroeren' verstaan: het mechanisch verrichten van werkzaamheden in de ondergrond, waaronder het aanleggen, verplaatsen en verwijderen van kabels en leidingen, bouwwerkzaamheden zoals het heien van palen, het slaan van damwanden, het gestuurd boren en het bouwrijp maken van grond. Ook diep ploegen en baggeren vallen onder deze omschrijving.

Graafwerkzaamheden; wat moet je regelen?

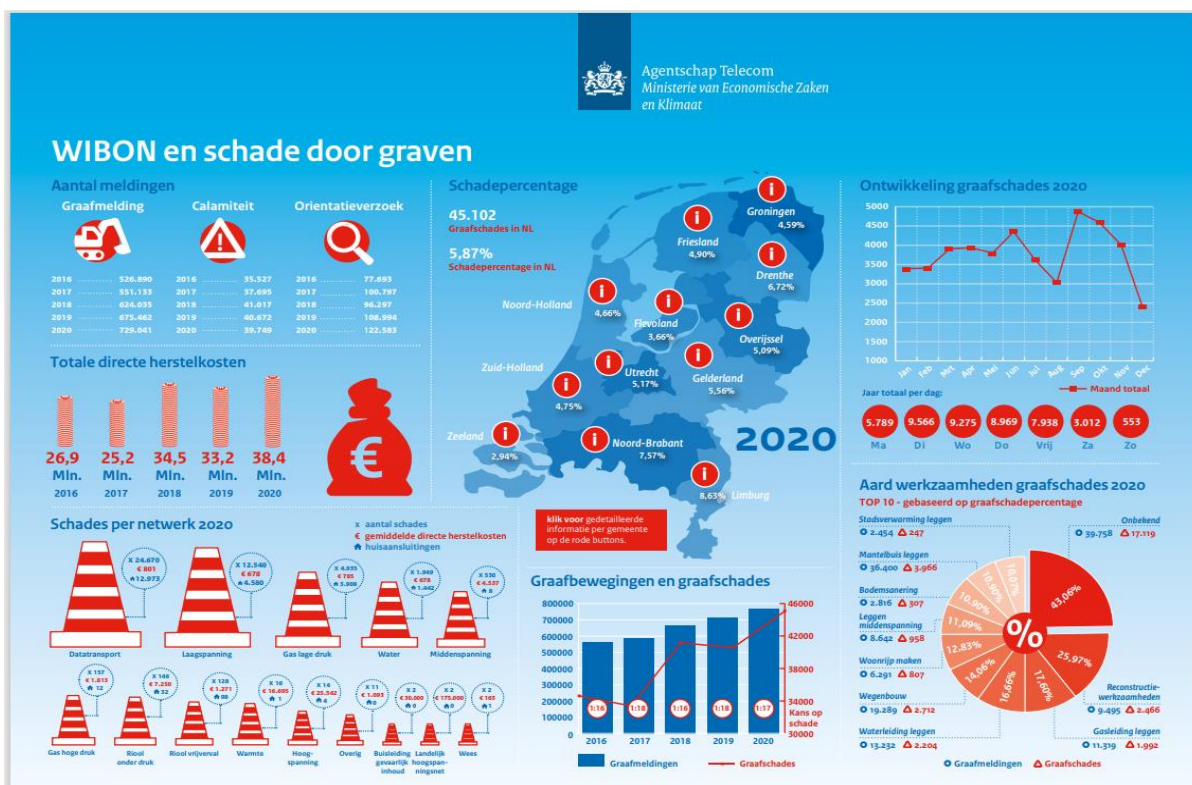
Graafwerkzaamheden gaan steeds vaker gepaard met schades aan bestaande leiding- en kabeltracés. Het voorkomen van zulke schades vergt een zorgvuldige voorbereiding en uitvoering. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van opdrachtgever en opdrachtnemer gedurende alle fases van het graafproces.

Regels over grondroeren, in het bijzonder een eenduidige informatie-uitwisseling ter voorkoming van graafschade, zijn opgenomen in de [Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken](#) (Wibon). Betrokkenen uit de graafketen hebben die voorschriften zelf uitgewerkt. Deze 'best-practices' voor het veilig graven in de ondergrond zijn omschreven in de [CROW 500](#)-publicatie. De in deze publicatie opgenomen richtlijnen worden tot dusver op vrijwillige basis toegepast, maar vanaf 1 januari 2022 is het toepassen daarvan verplicht voor grondroerders, netbeheerders en beheerders van de openbare ruimte.

Toezicht, handhaving en sancties

Het toezicht op de uitvoering van de Wibon berust bij het [Agentschap Telecom](#) (AT). Het AT betreft de CROW 500 bij haar toezicht op de naleving van de voorschriften van de Wibon: [Agentschap Telecom en de CROW 500 | Kabels en leidingen | Agentschap Telecom](#).

Het Kadaster en het AT registreren graafschades. Het AT publiceert jaarlijks een graafschade-overzicht in de vorm van een [infographic](#):

Bij een overtreding van de WIBON kan het AT waarschuwen, een (hoge) boete geven of een dwangsom opleggen. In toenemende mate kijkt het AT kritisch naar de inbreng van Netbeheerders en Opdrachtgevers. Ook van hen wordt een actieve bijdrage verlangd aan het voorkomen van graafschade.

Opdrachtgever (initiatief-, onderzoeks- en ontwerpfase)

- Wijs de opdrachtgever op zijn eigen verantwoordelijkheid in kader van de WIBON en de CROW 500.
- Voordat je de opdracht krijgt voor het uitvoeren van graafwerkzaamheden vraag je (schriftelijk) bij je opdrachtgever na wat er is geregeld op het gebied van kabels en leidingen. Vraag in ieder geval of er kwetsbare kabels en leidingen, zoals GPLK (Gepanserde Papier-Lood Kabel) of brosgietijzer, in het werkterrein aanwezig zijn. Als er inderdaad kwetsbare kabels en/of leidingen zijn, vraag dan wat daarmee moet gebeuren en neem dat op in de risicoinventarisatie en het maatregelenplan.
- Verder wil je weten of de opdrachtgever de ligging van de kabels en leidingen heeft gelokaliseerd, bijvoorbeeld door het maken van een scan van de ondergrond of het graven van proefsleuven. Let op: kabels en leidingen kunnen door diverse omstandigheden van ligging (zowel horizontaal als verticaal) veranderen. Dat kan resulteren in een (van de gebiedsinformatie) afwijkende ligging. Zo'n afwijkende ligging kan redelijkerwijs niet steeds door de netbeheerder worden gecorrigeerd. Een grondroerder mag aldus, gelet op de op hem rustende onderzoeksplicht, niet zonder meer vertrouwen op de juistheid van de informatie van een netbeheerder, waar het de precieze ligging van kabels en leidingen betreft.
- Heeft de opdrachtgever onderzoek gedaan naar de ouderdom, de kwaliteit en robuustheid (is de mantel nog intact) van de kabels?
- Heeft de opdrachtgever de risico's van de graafwerkzaamheden (afdoende) geïnventariseerd en de bijbehorende mitigerende maatregelen vermeld in het 'maatregelenplan'? Is er geen maatregelenplan of voldoet het niet aan de daaraan te stellen eisen, wijs je opdrachtgever daar dan op.
- De opdrachtgever zorgt voor het afstemmen van de graafwerkzaamheden met de netbeheerders. Verlang de netbeheerders eis-voorzorgsmaatregelen, wanneer kunnen de werkzaamheden plaatsvinden (planning) en moet er rekening worden gehouden met andere werkzaamheden (coördinatie) of omstandigheden? Eventueel kan de opdrachtgever je verzoeken deze afstemming voor hem te verzorgen. Over de kosten daarvan zul je afspraken willen maken.

Zelf uitvoeren

- Zodra je opdracht krijgt voor het uitvoeren van graafwerkzaamheden moet je een aantal stappen doorlopen. Volg daartoe het [Stappenplan](#) van het AT.
- Minimaal 3 en maximaal 20 werkdagen voor aanvang van het graafwerk moet je een 'graafmelding' doen bij het Kadaster via Klic-online (voorheen: KLIC-melding). Jouw krijgt daarna de benodigde 'gebiedsinformatie': de voor de graafwerkzaamheden in kwestie relevante gegevens over kabels en leidingen in de bodem. Zorg dat de gebiedsinformatie digitaal op de graaflocatie aanwezig is.
- Is er volgens de verstrekte gebiedsinformatie sprake van een 'Eis-voorzorgsmaatregel', dan wil de verantwoordelijke netbeheerder voorzorgsmaatregelen treffen voordat je begint met graven. Neem in zo'n geval direct contact op met de netbeheerder en meldt wanneer je met het graafwerk begint. Maak goede afspraken met de netbeheerder over de vereiste voorzorgsmaatregelen, spreek af wie daarvoor zorgdraagt, spreek waar nodig daarvoor een prijs af en leg deze afspraken schriftelijk vast.
- Wanneer je te maken heeft met 'kwetsbare leidingen' (bijv. GPLK (elektra) en brosgietijzer (gas)), dan zul je de netbeheerder willen vragen of die leidingen vervangen moeten worden of dat er voorzorgsmaatregelen getroffen moeten worden. Je zult daarover prijsafspraken met de netbeheerder willen maken. Als de netbeheerder hieraan niet wil meewerken, dan moet er een brief verzonden worden waarin de aansprakelijkheid voor de ontstane schade als gevolg van de

uitvoering van de graafwerkzaamheden aan de kwetsbare leidingen c.q. GPLK op voorhand wordt afgewezen.

- In de voorbereidende fase heeft de opdrachtgever de exacte ligging van kabels en leidingen in het werkterrein bepaald. Meestal gebeurt dat met behulp van scantechnieken of door het graven van proefsleuven. Let op: ook nu kunnen kabels en leidingen door diverse omstandigheden van ligging (zowel horizontaal als verticaal) veranderen. Dat kan resulteren in een (van de gebiedsinformatie) afwijkende ligging. Zo'n afwijkende ligging kan redelijkerwijs niet steeds door de netbeheerder worden gecorrigeerd. Een grondroerder mag aldus, gelet op de op hem rustende onderzoeksplicht, niet zonder meer vertrouwen op de juistheid van de informatie van een netbeheerder, waar het de precieze ligging van kabels en leidingen betreft. Is op basis van de verstrekte gegevens de kabel of leiding niet te lokaliseren, neem dan contact op met de netbeheerder voor meer informatie (artikel 13 a Wibon).
- Meld een afwijkende ligging van een kabel of leiding bij het Kadaster: [Klic melding afwijkende situatie](#). Van een afwijking is sprake als een kabel of leiding horizontaal meer dan 1 meter afwijkt van de theoretische ligging ervan op de kaart.
- Werkzaamheden uitvoeren conform CROW 500. Noteer en documenteer hierbij ook de maatregelen die je neemt om graafschade te voorkomen.

Onderaannemer

- Als hoofdaannemer bent je verplicht je onderaannemer in een startwerkbespreking te instrueren op basis van de werkinstructie als opgenomen in CROW 500 (deel 1/6 uitvoeringsfase). Voor aanvang spreek je met je onderaannemer(s) in ieder geval over:
 - ✓ De gebiedsinformatie
 - ✓ Het lokaliseren van kabels en leidingen
 - ✓ Het zorgvuldig grondroeren
 - ✓ De procesafspraken o.m. met betrekking tot schade aan kabels en leidingen
- Als hoofdaannemer blijft u jegens uw opdrachtgever aansprakelijk voor de door de onderaannemer veroorzaakte graafschade. Het kan zijn dat u de schade op de onderaannemer kunt verhalen.

Er ontstaat graafschade aan een kabel of leiding; wat moet ik doen?

- Waarschuw direct - telefonisch en schriftelijk - de bij het werk betrokken verzekeraar en/of verzekeringsadviseur, de opdrachtgever en de desbetreffende netbeheerder of eigenaar van de kabel of leiding.
- Mocht een aangetroffen kabel of leiding niet op of afwijkend van de tekening van het Kadaster staan, dan moet je dat melden bij het Kadaster: [Klic melding afwijkende situatie](#).
- Documenteer: maak foto's van de schade, de directe omgeving en de (nood)maatregelen die je treft. Mocht je dat nog niet gedaan hebben, noteer en documenteer dan de maatregelen die je voorafgaand aan de werkzaamheden genomen heeft om graafschade te voorkomen (o.m. proefsleuven, grondradar, etc.).
- Neem samen met je opdrachtgever en de netbeheerder de schade op en noteer de bevindingen in een proces-verbaal. Noteer niet alleen de aard en omvang van de schade, maar ook de toedracht. Laat je niet uit over 'schuld' of 'aansprakelijkheid'. Noteer in het proces-verbaal wie bij de opname aanwezig is en laat dat ondertekenen door de aanwezigen.
- Tref in overleg met de opdrachtgever en netbeheerder schadebeperkende maatregelen.
- De netbeheerder zal de schade in de meeste gevallen zelf (laten) repareren en de kosten/schade op je willen verhalen.

U wordt aansprakelijk gesteld voor graafschade; wat nu?

- Schopschade – Als je 'met de schop' (d.w.z. handmatig) een kabel of leiding beschadigt, dan ben je hiervoor in beginsel niet aansprakelijk. [Hier vind je een brief die je kunt gebruiken als reactie op een aansprakelijkstelling door de netbeheerder](#).
- Mantelschade – Tussen de netbeheerders en het bedrijfsleven is de afspraak gemaakt dat de grondroerder niet aansprakelijk wordt gehouden voor 'mantelschade' (=schade aan de mantel en niet aan de kabel of leiding zelf). [Hier vind je een brief die u kunt gebruiken om een](#)

[mantelschade te melden](#). Meldt mantelschade ook direct telefonisch via het in de klic melding genoemde storingsnummer.

- Niet op schadelocatie gewerkt – Heb je helemaal niet gewerkt op de schadelocatie, maar word je toch aansprakelijk gehouden? [Hier vind je een brief, waarin je betwist aansprakelijk te zijn voor de schade en vraagt om bewijs van het tegendeel](#).
- Constatering bestaand defect aan kabel of leiding – Wanneer u tijdens het uitvoeren van graafwerkzaamheden een defect aan een bestaande kabel of leiding aantreft, dan moet je dat direct (telefonisch en schriftelijk) melden bij de betreffende netbeheerder. Neem in overleg met de netbeheerder waar nodig schadebeperkende maatregelen en leg gezamenlijk de schade vast. [Hier vind je een brief die je kunt gebruiken om het aangetroffen defect aan bestaande kabel of leiding te melden](#). Vergeet ook niet je opdrachtgever te melden wat de consequenties (in tijd en kosten) zijn van het aangetroffen defect.
- Afwijkende ligging – Je veroorzaakt graafschade aan een kabel of leiding, die volgens de verstrekte gebiedsinformatie daar niet behoort te liggen (afwijkende ligging). Als je de graafwerkzaamheden zorgvuldig (conform CROW500) heeft uitgevoerd, dan valt de grondroerder in zijn algemeenheid geen verwijt te maken als de werkelijke ligging van de kabel of leiding in het horizontale vlak meer dan 1,5 m afwijkt van de door de netbeheerder versterkte informatie/tekening. Ten aanzien van de diepteligging dient de grondroerder zichzelf te vergewissen waar de betreffende kabel of leiding ligt. [Hier vind je een brief die je kunt gebruiken als schade-afwijzing op basis van afwijkende ligging](#). Vergeet ook niet het Kadaster te informeren: [Klic melding afwijkende situatie](#).
- Te hoog schadebedrag in rekening gebracht – De netbeheerder of eigenaar van een beschadigde kabel of leiding is verplicht een deugdelijke, gespecificeerde onderbouwing te verstrekken van zijn claim (de schade bijv. bestaande uit herstelkosten). Je mag daarom zonder meer vragen om een (nadere) onderbouwing van de schade en de ouderdom van de beschadigde kabels en/of leidingen. [Hier vind je een brief die je kunt gebruiken voor de vraag om een nadere specificatie van de in rekening gebrachte kosten](#).

Vragen – Heb je vragen over een schadegeval, aansprakelijkheid of bijvoorbeeld de gevorderde schade, neem dan contact op met de [WIBON Helpdesk - Bouwend Nederland](#)

Meer informatie

- [Wat moet je weten over de WIBON \(WION\) op blindguide.nl](#)
- [Infographic WIBON en schade door graven \(Agentschap Telecom\)](#)
- [Kabels en leidingen | Agentschap Telecom](#)
- [Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken](#)